

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมให้ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21

School Administrator Roles for the Promotion of Learners
in order to Achieve the Desirable 21st Century Skills

สมานจิต ภิรมย์รัตน์

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

ทักษิภา ชัยวัฒน์

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พะเยา

บทคัดย่อ

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารที่ควรจะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ได้แก่ 1) ทักษะการคิด 2) ทักษะการทำงาน 3) เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทำงาน และ 4) ทักษะการดำรงชีวิต โดยบทบาทที่สำคัญของผู้บริหาร ประกอบด้วย 1) การนำการเปลี่ยนแปลง 2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง 3) การปรับปรุงการเรียนการสอน 4) มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร 5) การจัดการความรู้ในองค์กร 6) ต้องจัดสภาพแวดล้อมบนพื้นฐานยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 7) การทำงานอย่างเป็นเครือข่าย 8) ทำงานร่วมกับสถานประกอบการเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูมีการปรับเปลี่ยนบทบาทในการเรียนการสอน ดังนี้ 1) ผู้ฝึกสอนและผู้นำทาง 2) ผู้กำหนดเป้าหมายและนักตั้งคำถาม 3) นักออกแบบการเรียนรู้ 4) ผู้จัดสภาพแวดล้อม 5) ผู้กวัดขุ่นหรือผู้ประกันคุณภาพสถานศึกษาดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาคือตัวแปรสำคัญที่มีบทบาท ทำให้สถานศึกษาปรับเปลี่ยน จัดการศึกษา

ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : บทบาทของผู้บริหาร ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษา

Abstract

Concept of school administrator roles for the promotion of learners in order to Achieve the Desirable 21st Century Skills is to analyze and propose the Thai school administrators should tackle in action. The desirable 21st century skills composing of 1) Way of thinking 2) Way of working 3) Tools for working and 4) Living in the world. The importance roles of school administrators could be leader on 1) Leading change 2) Building an organization culture that help change 3) Improving instruction 4) develop the information and communication technology 5) Knowledge management 6) Providing an environment on the basis of learner's center 7) Collaboration and Connection 8) working together with entrepreneur workplace for the benefice of learner. Besides,

the administrators should persuade teachers to change the role of instruction by 1) Teacher as coach and guide 2) Teacher as goal setter and questioner 3) Teacher as learning designer 4) Teacher as a context provider 5) Teacher as rigor Provider and Quality Assurer. Therefore the school administrator are the importance people which help change the education management for the promotion of learner to achieve the desirable 21st century skills effectively.

Keyword : Administration Roles, the Desirable 21st Century Skills, School

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัว ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมดำเนินไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูง การเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้คุณลักษณะของเด็กเปลี่ยนไป ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีเป้าหมายให้ประเทศไทยก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูงโดย ใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงเพื่อการขับเคลื่อนประเทศ ปรากฏการณ์ในวงการการศึกษา จึงได้มีการกล่าวถึง แนวคิดใหม่เรื่อง “ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” ซึ่งการจัดการการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จะมีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำทาย และซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเต็มไปด้วยสิ่งท้าทาย และปัญหา รวมทั้งโอกาสและสิ่งที่เป็นไปได้ใหม่ๆ ที่น่าตื่นเต้น ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการการศึกษา ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติได้ให้ความสนใจ และมีความพยายามที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของการศึกษาไทยมากขึ้นทุกขณะ จนอาจจะกล่าวได้ว่าหากใครอยู่ในวงการการศึกษา

แล้วไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะเป็นบุคลากรที่ล้าสมัยในวงการการศึกษา

ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของไทย มีผู้เกี่ยวข้องหลากหลายฝ่าย หลายหลายระดับ ผู้ที่มีความสำคัญที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนโดยตรง นอกจากครูที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนการสอนแล้ว ผู้บริหารการศึกษาก็นับว่าเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาในโรงเรียน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน การศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ตามทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 จะเป็นการจุดประกายการบริหารจัดการการศึกษาแนวใหม่ ซึ่งจะเป็นการเริ่มต้นให้มีเกิดแนวทางต่างๆของผู้ที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยให้มีความเจริญยิ่งขึ้น เพื่อผลในการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้เปลี่ยนไป ให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ตอบโจทย์ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

การจัดการศึกษา : ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ

โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (Bellanca & Brandt, 2010)

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการทำงานร่วมกันของนักการศึกษาต่างประเทศ สรุปได้ว่า มีองค์ประกอบของทักษะ ดังนี้ (Griffin, Care (Editors),2015) 1) ทักษะการคิด (Way of thinking) 2) ทักษะการทำงาน (Way of working) 3) เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทำงาน (Tools for working) และ 4) ทักษะการดำรงชีวิต (Living in the world) โดยมีรายละเอียดในแต่ละทักษะ ดังนี้

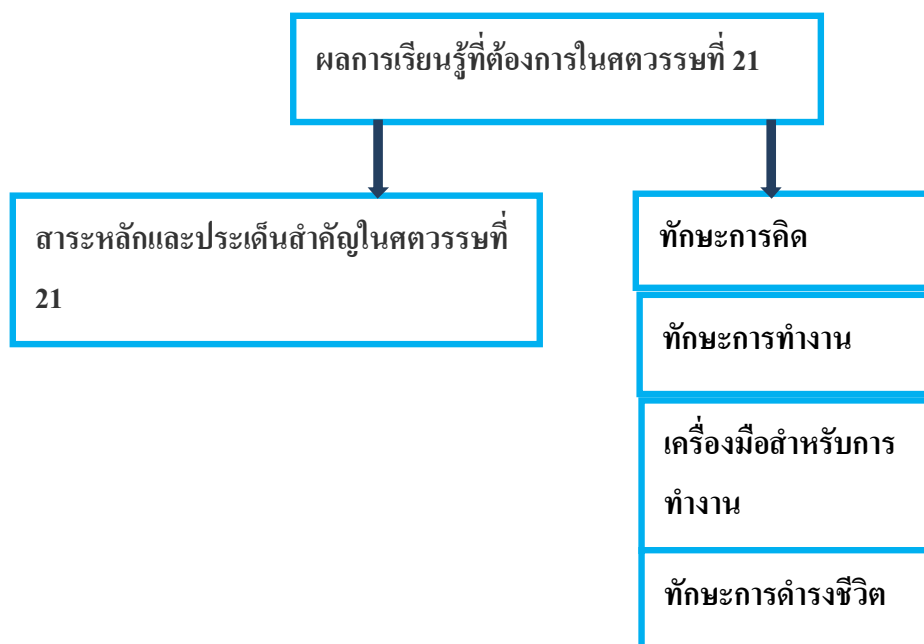
1) ทักษะการคิด (Way of thinking) ประกอบด้วย การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Creativity innovation) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) การตัดสินใจ (Decision making) การแก้ไขปัญหา (Problemsolving) การเรียนรู้การเป็นสมาชิกทีม (Learning to team) และการมีอภิปัญญา (Metacognition)

2) ทักษะการทำงาน (Way of working) ประกอบด้วย การสื่อสาร (Communication) และการสร้างความร่วมมือ (Collaborative)

3) เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทำงาน (Tools for working) ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ (Information literacy) และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT literacy)

4) ทักษะการดำรงชีวิต (Living in the world) ประกอบด้วย การเป็นพลเมืองที่ดี (Citizenship) ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career) ความรับผิดชอบตนเอง (Personal responsibility) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility)

ด้วยเหตุนี้เครื่องมือเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งผู้บริหารการศึกษา ครูและผู้เรียนบนฐานคิด “กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้” และ “กระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบ” โดยใช้ฐานคิด “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century skills) จากผลของแนวคิดนี้ ทำให้สามารถสรุป ผลการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 โดยเขียนเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 ผลการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 2

ผลการเรียนรู้ที่ต้องการของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ซึ่งครูควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของผู้เรียน ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้เพื่อศิษย์ (Professional Learning Communities : PLC) เกิดจากการรวมตัวกันของครู เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่ของครูแต่ละคนนั่นเอง การพัฒนากรอบแนวคิดที่ครอบคลุม เพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น จำเป็นจะต้องสร้างระบบส่งเสริมเพิ่มขึ้นจากทักษะเฉพาะด้านองค์ความรู้ ความชำนาญและความสามารถในการเรียนรู้ด้านต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรอบรู้ มีความสามารถที่หลากหลาย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ในการบริหารในสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้ที่ช่วยให้ครูนโยบายและความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตลอดจนหลักสูตรและวิธีการสอนต่างๆ ไปใช้ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการบริหารงานของสถานศึกษาในทุกด้าน อาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยอาศัยหลักการและทฤษฎีทางการบริหารมาใช้ให้เกิดประโยชน์รู้จักขอบข่ายหน้าที่ของงานที่ต้องปฏิบัติ ตลอดจนมีความสามารถในการนำความรู้ไปปรับใช้ในงานได้เป็นอย่างดี

ผู้บริหารทุกคนซึ่งเป็นผู้ผู้นำขององค์กรไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารในหน่วยงานรัฐบาล สถาบันการศึกษา องค์กรธุรกิจต่างๆ สิ่งแรกที่เขาได้รับมอบหมายจากองค์กรก็คือบทบาทในฐานะผู้บริหาร เพราะบทบาทดังกล่าวมีอิทธิพลต่อองค์กรโดยรวมยิ่งกว่าบทบาทใดๆ จนอาจกล่าวได้ว่าความเจริญก้าวหน้าหรือความน่าเชื่อถือขององค์กรหรือหน่วยงานใดขึ้นอยู่กับ

บทบาทของผู้บริหารเป็นสำคัญ ผู้บริหารนอกจากจะมีลักษณะเป็นผู้นำและประสานงานระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาแล้ว ยังต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบอีกด้วย และต้องคอยแก้ไขข้อขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนก็มีผลต่อการสร้างคุณภาพโรงเรียน

บทบาท คือ พฤติกรรมที่ผู้ครองตำแหน่งจะต้องแสดงให้เป็นไปตามความคาดหวังและปทัสถานขององค์กรหรือสังคม โดยพฤติกรรมที่แสดงออกจะผสมผสานระหว่างความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความต้องการของตน ร่วมกับความรับผิดชอบต่อที่กำหนดให้ปฏิบัติจริงในตำแหน่ง(Horton, 1996 , Hoog, 1998, อาคมวดีไธสง, 2547)

บทบาทที่ควรจะเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21

หากจะให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากที่เคยปฏิบัติอยู่ให้สอดคล้องกับนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดการเรียนรู้ตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยที่บทบาทของผู้บริหาร จะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้การบริหารจัดการครอบคลุมการดำเนินงานของสถานศึกษาเกือบทั้งหมดและในทุกด้าน และในการนี้จึงควรมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้บริหารและบทบาทการผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู ดังนี้

บทบาทของผู้บริหาร

Peterson (2011) ได้เสนอว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกระตือรือร้นที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปโรงเรียน และศึกษาให้เข้าใจว่าผู้เรียนในยุคนี้มีการเรียนรู้อย่างไร และจะทำการอย่างไรให้ครูสามารถนำเสนอข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้เรียนเข้าใจ

ได้รวดเร็วมากขึ้น ซึ่งจะต้องหาแนวทางใหม่ๆ ที่จะเชื่อมโยงความคิด ความรู้และใช้เทคโนโลยีเป็นตัวส่งผ่านไปยังผู้เรียนที่อาศัยอยู่ในโลกที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร

จากผลการรวบรวมแนวคิดของนักการศึกษา ที่กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปได้ ดังนี้ประกอบด้วย

1. การนำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องมีทักษะและความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารจึงมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ตระหนักถึงศักยภาพของสถานศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลง มีแผนปฏิบัติการในการปรับแต่งสิ่งต่างๆ ให้แตกต่างจากเดิม โดยอาจจะกระทำอย่างรวดเร็วหรือกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป การบริหารความเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงก่อนแล้วจึงกำหนดเป้าหมายและเลือกวิธีที่จะนำมาใช้ในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์แล้วจึงนำไปปฏิบัติตามแผนที่ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือจากทุกคนในองค์กร โดยผู้บริหารจะต้องมีการเสริมแรงให้กับความเปลี่ยนแปลง โดยการชี้แจงให้บุคลากรในองค์กรทราบถึงความเปลี่ยนแปลง หรือการปรับปรุงที่ได้เกิดขึ้นแล้ว และแสดงความขอบคุณต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีส่วนช่วยให้เกิดความเปลี่ยนแปลง แล้วจึงทำการประเมินผลต่อไป

2. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วขึ้นองค์กรที่มีโครงสร้างการทำงานที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง คือ องค์กรที่จะขาดศักยภาพในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการสร้างให้องค์กรมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ไม่ใช่กระบวนการที่ทำได้ในทันทีทันใด แต่เป็นการทำงานร่วมกันของคนในองค์กร เป็น

กระบวนการที่ใช้เวลาปรับเปลี่ยนคนในองค์กรให้มีความเห็นร่วมกัน ทำงานร่วมกันสู่เป้าหมายเดียวกัน

3. การปรับปรุงการเรียนการสอน ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะมุ่งทำงานด้วยความเอาใจใส่ในการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมุ่งถึงคุณภาพการสอน และให้บรรลุผลสำเร็จตามความคาดหวังของผู้เรียน และผู้ปกครอง

4. มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เพื่อใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครู เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ นำไปใช้ในห้องเรียน ส่งเสริมให้ครู ผู้เรียนใช้เครื่องมือทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งการประเมินความพร้อมของโรงเรียนที่จะนำทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้

5. การจัดการความรู้ในองค์กร การบริหารจำเป็นต้องกระตุ้นให้คนในองค์กรพัฒนาความรู้ สร้างนวัตกรรมในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากองค์กรต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้องค์กรพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังจะสามารถนำพาองค์กรสู่การเป็นผู้นำได้ ซึ่งการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว นอกจากนี้การจัดการความรู้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างความรู้สึกร่วมของคนในองค์กร สร้างความภาคภูมิใจในการทำงานและกระตุ้นให้คนในองค์กรทำงานอย่างเต็มศักยภาพที่มี

6. ต้องจัดสภาพแวดล้อมบนพื้นฐานยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อของชุมชน ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการสอน และการเรียนรู้ด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 กำหนดให้จัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือยึดหยุ่นภายในโรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้ควรเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ด้านโลกมากขึ้น และออกแบบทางสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มโอกาสการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะชีวิต และทักษะทางอาชีพและเตรียมผู้เรียนสำหรับการท างานในอนาคต

7. การทำงานอย่างเป็นเครือข่าย องค์การที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยวจะเป็นองค์การที่ขาดประสิทธิภาพในบริหารงานไปโดยอัตโนมัติ สำหรับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และร่วมกันทำงานเพื่อผลักดันการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

8. ทำงานร่วมกับสถานประกอบการเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ความต้องการการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนไป เป็นโจทย์ให้สถานศึกษาจำเป็นต้องเพิ่มการทำงานร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ทั้งจากส่วนของผู้ปกครองของผู้เรียนที่สถานศึกษาจะต้องสนองตอบ ขณะเดียวกันจะต้องเรียนรู้ถึงความต้องการของสถานประกอบการที่สถานศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการเข้าสู่การทำงาน การศึกษาต่อ

บทบาทของครู

บทบาทของครูแห่งศตวรรษที่ 21 ไม่ได้มีบทบาทหลักของการเป็นผู้ให้ความรู้แต่ต้องช่วยแก้ไขความรู้ผิดๆ ของผู้เรียน เนื่องจากสังคมเปลี่ยนทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนไป ผู้เรียนสมัยนี้ไม่ได้เรียนความรู้และข้อมูลสำคัญเฉพาะจากโรงเรียนอีกต่อไป หรือกล่าวได้ว่าสมัยนี้ผู้เรียนได้รับความรู้จากโรงเรียนเป็นแหล่งรองไม่ใช่แหล่งหลัก แหล่งเรียนรู้หลักที่มีอิทธิพลหลักแก่ผู้เรียน คือ การรับความรู้จากสังคมโดยรอบ โดยเฉพาะจากสื่อมวลชน และอินเทอร์เน็ต ความรู้จากแหล่งต่างๆ นอกโรงเรียนนั้น ผู้เรียนรับมาอย่างถูกต้องบ้าง รับมาแบบเข้าใจผิดบ้าง (วิจารณ์ พานิช, 2556) ในทำนองเดียวกัน ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2540) มีความเชื่อมั่นว่า ความรู้เกิดจากการสร้างขึ้นโดยตัวผู้เรียนครูต้องมีบทบาทในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยการจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ การคิดของผู้เรียนสอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการ และความ เป็นไปได้ในปัจจุบันของพวกเขา การให้การศึกษาจึงต้องคำนึงถึงการคิดของผู้เรียนในแต่ละขั้นตอนของการ

พัฒนาความรู้และโลกของผู้เรียน ความรู้จะถูกสร้างขึ้น และสร้างใหม่ไปเรื่อยๆ ตามประสบการณ์ส่วนตัวของเขา ครูต้องใช้การ “เล่นเพื่อรู้” เป็นวิธีการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน

Marc (2012) ได้นำเสนอบทบาทของครูสำหรับการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

1. ผู้ฝึกสอนและผู้นำทาง (Teacher as Coach and Guide) ในการไปถึงจุดหมายของการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนต้องการชี้แนะแนวทางและการช่วยเหลือ ดังนั้นการเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้เด็กแต่ละคนต้องการการช่วยเหลือที่แตกต่างกันออกไปโดยครูจะต้องกำกับติดตามการทำงานและความก้าวหน้าในงานของผู้เรียนและคอยให้การช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการคอยชี้แนะผู้เรียนให้กลับมาอยู่ในแนวทางที่เหมาะสมด้วยวิธีการตั้งคำถามและให้

2. ผู้กำหนดเป้าหมายและนักตั้งคำถาม (Teacher as Goal Setter and Questioner) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้วยวิธีการตั้งคำถามนำเพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบ ดังนั้นบทบาทการตั้งคำถามจึงเป็นบทบาทที่สำคัญและครูจะต้องฝึกการตั้งคำถามอย่างมีอาชีพไม่ใช่เฉพาะคำถามที่เป็น 4 ตัวเลือกอีกต่อไป ต้องพัฒนาศิลป์ในการตั้งคำถามที่ท้าทายให้ผู้เรียนอภิปรายและค้นหาคำตอบในลักษณะของการเรียนรู้แบบให้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning)

3. นักออกแบบการเรียนรู้ (Teacher as Learning Designer) สำหรับบทบาทนี้ครูจะต้องเป็นนักสร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ผู้เรียนไปในทางสร้างสรรค์ โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจผู้เรียนก่อนแล้วออกแบบคำถามหรือปัญหารวมทั้งแนะนำกิจกรรมที่จะนำเด็กไปสู่ความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ ซึ่งการออกแบบการเรียนรู้นี้อาจจะมีความแตกต่างหลากหลายกันออกไปเป็นรายบุคคล

4. ผู้จัดสภาพแวดล้อม (Teacher as a Context Provider) การเรียนรู้ในแต่ละเนื้อหาหรือรายวิชา

จะมีสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นครูจะต้องเป็นผู้ที่สามารถจัดสภาพแวดล้อมหรือบริบทให้สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหานั้นๆได้อย่างแท้จริงและรวดเร็วขึ้น

5. ผู้วัดขั้นหรือผู้ประกันคุณภาพ (Teacher as Rigor Provider and Quality Assurer) อีกหนึ่งบทบาทที่สำคัญของครูในยุคดิจิทัล คือ การควบคุมคุณภาพอย่างพิถีพิถัน โดยการประเมินผลจะไม่เป็นเพียงการให้คะแนนชิ้นงาน เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้เท่านั้น แต่จะต้องคอยกำกับควบคุมคุณภาพของชิ้นงานจนกว่าจะมีคุณภาพในระดับสูง

วิจารณ์

ความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง เป็นความเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ สถานศึกษาที่เป็นหน่วยแรกๆ ของการเตรียมคน สร้างคนเพื่อการอยู่ในความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่นำเสนอไปข้างต้นไม่ใช่สูตรสำเร็จสำหรับสถานศึกษา แต่เป็นโจทย์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปสู่การวางแผนการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ในการบริหารในสถานศึกษาผู้บริหารเป็นผู้ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ครูนำนโยบายและความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตลอดจนหลักสูตรและวิธีการสอนต่างๆ ไปใช้ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการบริหารงานของสถานศึกษาในทุกด้าน อาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยอาศัยหลักการและทฤษฎีทางการบริหารมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รู้จักขอบข่ายหน้าที่ของงานที่ต้องปฏิบัติตลอดจนมีความสามารถในการนำความรู้ไปปรับใช้ในงานได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นภาระที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้ประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และนอกองค์กรให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเรื่องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา คือ ตัวแปรสำคัญที่มีบทบาททำให้สถานศึกษาปรับเปลี่ยน จัดการศึกษาในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- สมหมาย อ๋าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2556
- อาคม วัดโสง. (2547). *หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : การกิจเอกสารและตำรามหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Bellanca, James and Brandt, Ron. (2010) *.21st Century Skills :Rethinking How Students Learn*. USA: Solution Tree Press Horton, Paul B. (1996). *Sociology*. New York:McGraw-Hill Book Company.
- Hoog, Michael A. (1998).*Social Psychology*.Texas: Argus Communications A Divisionof DLM.
- Griffin, Patrick, Care Esther. (Editors). (2015). *Assessment and Teaching of 21st Century Skills Methods and Approach*.Melbourne :University of Melbourne.
- Marc, P. (2012). *Educational Technology for School Leaders*.California, United States of America.
- Peterson, T. (2011). Innovation in action: Leading by example. *EDTECH*, 9(3), 49-51.